

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 2 października 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii Europejskiej – Dyrektywa 2004/38/WE – Prawo pobytu obywatela państwa trzeciego będącego wstępnym w linii prostej małoletnich obywateli Unii – Artykuł 7 ust. 1 lit. b) – Wymóg posiadania wystarczających środków – Środki składające się z dochodów pochodzących z pracy wykonywanej bez zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę

W sprawie C-93/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Court of Appeal in Northern Ireland (sąd apelacyjny Irlandii Północnej, Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 15 grudnia 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 9 lutego 2018 r., w postępowaniu:

Ermira Bajratari

przeciwko

Secretary of State for the Home Department,

przy udziale:

Aire Centre,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.C. Bonichot, prezes izby, R. Silva de Lapuerta (sprawozdawca), wiceprezes Trybunału, A. Rosas, L. Bay Larsen i M. Safjan, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: R. Schiano, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 stycznia 2019 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu E. Bajratari przez R. Gillena, solicitor, H. Wilson, BL, i R. Lavery'ego, QC,
- w imieniu Aire Centre przez C. Moynagha, solicitor, R. Toala, BL, G. Mellon, BL, A. Danes, QC, i A. O'Neill, QC,

* Język postępowania: angielski.

- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez F. Shiblego i R. Fadoju, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez D. Blundella, barrister,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka, J. Vlácilę i A. Brabcovę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu duńskiego przez J. Nymanna-Lindegrena, M. Wolff i P. Ngo, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman i C.S. Schillemans, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu austriackiego początkowo przez G. Hessego, następnie przez J. Schmoll, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez E. Montaguti i J. Tomkina, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 19 czerwca 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. 2004, L 158, s. 77).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Ermirą Bajratari a Secretary of State for the Home Department (ministrem spraw wewnętrznych, Zjednoczone Królestwo) dotyczącego prawa pobytu E. Bajratari w Zjednoczonym Królestwie.

Ramy prawne

- 3 Zgodnie z brzmieniem motywu 10 dyrektywy 2004/38:
„Osoby korzystające z prawa pobytu nie powinny [...] stanowić nieracjonalnego obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim w trakcie początkowego okresu pobytu. Zatem korzystanie z prawa pobytu dla obywateli Unii i członków ich rodzin w okresach przekraczających trzy miesiące powinno podlegać określonym warunkom”.
- 4 Artykuł 2 dyrektywy 2004/38, zatytułowany „Definicje”, stanowi:
„Do celów niniejszej dyrektywy:
1) »obywatel Unii« oznacza każdą osobę mającą obywatelstwo państwa członkowskiego;

2) »członek rodziny« oznacza:

[...]

d) bezpośrednich wstępnych pozostających na utrzymaniu oraz tych [pozostających na utrzymaniu bezpośrednich wstępnych] współmałżonka lub partnera, jak zdefiniowano [go] w lit. b).

3) »przyjmujące państwo członkowskie« oznacza państwo członkowskie, do którego przybywa obywatel Unii w celu skorzystania z jego/jej [ze swego] prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu”.

5 Artykuł 3 dyrektywy 2004/38, zatytułowany „Beneficjenci”, stanowi w ust. 1:

„Niniejszą dyrektywę stosuje się w odniesieniu do wszystkich obywateli Unii, którzy przemieszczają się do innego państwa członkowskiego lub przebywają w innym państwie członkowskim niż państwo członkowskie, którego są obywatelami, oraz do członków ich rodziny, jak [ich] zdefiniowano w art. 2 ust. 2, którzy im towarzyszą lub do nich dołączają”.

6 Artykuł 7 ust. 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo pobytu przez okres przekraczający trzy miesiące”, brzmi następująco:

„Wszyscy obywatele Unii posiadają prawo pobytu na terytorium innego państwa członkowskiego przez okres dłuższy niż trzy miesiące, jeżeli:

a) są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek w przyjmującym państwie członkowskim; lub

b) posiadają wystarczające zasoby [środki] dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie pobytu, oraz są objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim; lub

c) – są zapisani do instytucji prywatnej lub publicznej, uznanej lub finansowanej przez przyjmujące państwo członkowskie na podstawie przepisów prawnych lub praktyki administracyjnej, zasadniczo w celu odbycia studiów, włącznie z kształceniem zawodowym; oraz

– są objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim i zapewnią odpowiednią władzę krajową, za pomocą oświadczenia lub innego równoważnego środka według własnego wyboru, że posiadają wystarczające zasoby [środki] dla siebie i członków rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie ich pobytu; lub

d) są członkami rodziny towarzyszącymi lub dołączającymi do obywatela Unii, który spełnia warunki określone w lit. a), b) lub c)”.

7 Artykuł 14 tej dyrektywy, zatytułowany „Zachowanie prawa pobytu”, przewiduje w ust. 2:

„Obywatele Unii i członkowie ich rodziny posiadają prawo pobytu przewidziane w art. 7, 12 i 13 tak długo [dopóty], dopóki spełniają warunki w nich określone.

[...]”.

- 8 Artykuł 27 dyrektywy 2004/38, zawarty w jej rozdziale VI, zatytułowanym „Ograniczenia w prawie wjazdu i prawie pobytu uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego”, stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozdziału państwa członkowskie mogą ograniczyć swobodę przemieszczania się i pobytu obywateli Unii i członków ich rodziny, bez względu na przynależność państwową, kierując się względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego. Na względy te nie można się powoływać do celów gospodarczych.

2. Środki podjęte ze względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego muszą być zgodne z zasadą proporcjonalności i opierać się wyłącznie na indywidualnym zachowaniu danej osoby. Wcześniejsza karalność nie może sama w sobie stanowić podstaw do podjęcia takich środków.

Indywidualne zachowanie danej osoby musi stanowić rzeczywiste, aktualne i dostatecznie poważne zagrożenie narażające jeden z podstawowych interesów społecznych. Nie są dopuszczalne uzasadnienia, które nie są bezpośrednio związane z danym indywidualnym przypadkiem lub opierają się na względach ogólnej prewencji”.

Okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 9 Skarżąca w postępowaniu głównym, E. Bajratari, obywatelka albańska, mieszka w Irlandii Północnej od 2012 r.
- 10 W okresie od 13 maja 2009 r. do 13 maja 2014 r. jej mąż, D. Bajratari, również będący obywatelem albańskim zamieszkałym w Irlandii Północnej, posiadał kartę pobytu uprawniającą go do zamieszkiwania w Zjednoczonym Królestwie. Owa karta pobytu została mu wydana na podstawie jego wcześniejszego związku z p.Toal, obywatelką Zjednoczonego Królestwa, który to związek zakończył się z początkiem 2011 r. W 2011 r. D. Bajratari opuścił Zjednoczone Królestwo i ożenił się w Albanii z E. Bajratari, po czym w 2012 r. powrócił do Irlandii Północnej. W żadnym momencie nie cofnięto mu karty pobytu.
- 11 Para ma troje dzieci, z których wszystkie urodziły się w Irlandii Północnej. Dwoje z nich otrzymało zaświadczenie o obywatelstwie irlandzkim.
- 12 Z postanowienia odsyłającego wynika, że od 2009 r. D. Bajratari wykonywał szereg różnych rodzajów działalności zawodowych, lecz przynajmniej od dnia 12 maja 2014 r., czyli od dnia upływu okresu ważności karty pobytu, pracuje nielegalnie, jako że nie posiada zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę. W postanowieniu odsyłającym wskazano też, że żaden z członków rodziny nigdy nie wyjeżdżał i nigdy nie mieszkał w innym państwie członkowskim Unii niż Zjednoczone Królestwo oraz że rodzina w całości utrzymuje się z dochodów D. Bajratari.
- 13 Po narodzinach pierwszego dziecka E. Bajratari złożyła w dniu 9 września 2013 r. do Home Office (ministerstwa spraw wewnętrznych, Zjednoczone Królestwo) wniosek o przyznanie pochodnego prawa pobytu na podstawie dyrektywy 2004/38, powołując się na status osoby sprawującej faktyczną pieczę nad dzieckiem będącym obywatelem Unii i podnosząc, że odmowa wydania karty pobytu pozbawiłaby jej dziecko możliwości korzystania z praw, które przysługują mu jako obywatelowi Unii.
- 14 Secretary of State for the Home Department (minister spraw wewnętrznych) oddalił ten wniosek decyzją z dnia 28 stycznia 2014 r. z dwóch odrębnych powodów: po pierwsze, E. Bajratari nie miała statusu „członka rodziny” w rozumieniu dyrektywy 2004/38, a po drugie, jej dziecko nie spełniało przewidzianego w art. 7 ust. 1 lit. b) wspomnianej dyrektywy wymogu niezależności finansowej. Spełnienie wymogu objęcia pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym nie zostało jednak zakwestionowane.

- 15 Ermira Bajratari zaskarżyła decyzję Home Office (ministerstwa spraw wewnętrznych) do First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [sądu pierwszej instancji (wydział ds. imigracji i azylu), Zjednoczone Królestwo], który w dniu 8 czerwca 2015 r. oddalił jej skargę. W dniu 6 października 2016 r. Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [sąd wyższej instancji (wydział ds. imigracji i azylu), Zjednoczone Królestwo] oddalił drugą skargę E. Bajratari. Wówczas wystąpiła ona do Court of Appeal in Northern Ireland (sądu apelacyjnego Irlandii Północnej) z wnioskiem o wydanie zezwolenia na wniesienie odwołania od wyroku Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [sądu wyższej instancji (wydział ds. imigracji i azylu)].
- 16 Sąd odsyłający zwraca uwagę, że Trybunał orzekł wcześniej, iż ustanowiony w art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 wymóg, zgodnie z którym obywatel Unii powinien dysponować wystarczającymi środkami, jest spełniony, jeżeli ów obywatel może dysponować tymi środkami, przy czym że nie ma wymogu odnoszącego się do ich pochodzenia (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 października 2004 r., Zhu i Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, pkt 30; a także z dnia 10 października 2013 r., Alokpa i Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, pkt 27). Sąd ten zwraca jednak uwagę, że Trybunał nie wypowiedział się konkretnie, czy w tym celu mogą być uwzględniane dochody uzyskiwane z zatrudnienia, które w świetle prawa krajowego jest nielegalne.
- 17 W tych okolicznościach Court of Appeal in Northern Ireland (sąd apelacyjny Irlandii Północnej) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- 1) Czy dochód z zatrudnienia, które w świetle prawa krajowego jest nielegalne, może zostać uwzględniony w celu wykazania, że dana osoba dysponuje w pełni lub częściowo wystarczającymi środkami w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. b) [dyrektywy 2004/38]?
 - 2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie: czy przesłanki określone w art. 7 ust. 1 lit. b) [tej dyrektywy] mogą być spełnione, jeżeli zatrudnienie uznaje się za nietrawale jedynie ze względu na jego nielegalny charakter?."

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

- 18 Rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi, że już po skierowaniu do Trybunału niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wydane dwóm pierwszym dzieciom E. Bajratari zaświadczenie o obywatelstwie irlandzkim zostało unieważnione, skutkiem czego nie posiadają już one obywatelstwa Unii ani związanych z nim praw. Zdaniem tego rządu problematyka poruszana w pytaniach prejudycjalnych jest w związku z tym całkowicie hipotetyczna, wobec czego Trybunał powinien odmówić udzielenia na nie odpowiedzi.
- 19 Ermira Bajratari oraz Aire Centre wyjaśnili, że decyzja irlandzkich organów o unieważnieniu zaświadczenia o obywatelstwie irlandzkim dwóch pierwszych dzieci E. Bajratari została zaskarżona do sądu i jest obecnie rozpatrywana przez High Court (wysoki trybunał, Irlandia).
- 20 W tym względzie trzeba wskazać, że wyłącznie do sądu krajowego, przed którym toczy się spór i który musi przyjąć odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy – zarówno ocena, czy do wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak i ocena przedstawionych Trybunałowi pytań. W związku z tym jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia. Odmowa udzielenia przez Trybunał odpowiedzi na pytanie prejudycjalne sądu krajowego jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii,

o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyrok z dnia 27 czerwca 2019 r., Azienda Agricola Barausse Antonio e Gabriele, C-348/18, EU:C:2019:545, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 21 Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że E. Bajratari otrzymała zezwolenie na zaskarżenie w drodze kontroli sądowej (judicial review) decyzji unieważniających zaświadczenia o obywatelstwie irlandzkim wydane jej dwojgu pierwszym dzieciom.
- 22 Ponadto akta sprawy nie pozwalają stwierdzić, że owe decyzje stały się ostateczne.
- 23 Co więcej, w następstwie wystosowania przez Trybunał wniosku do sądu odsyłającego o udzielenie wyjaśnień na podstawie art. 101 regulaminu postępowania przez Trybunałem sąd odsyłający wskazał, że chociaż jest możliwe, iż toczący się przed nim spór stanie się bezprzedmiotowy z powodu utraty obywatelstwa irlandzkiego przez tych dwoje dzieci, to jednak w danym momencie spór nadal jest aktualny i wymaga rozstrzygnięcia.
- 24 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

Co do istoty

- 25 Poprzez swe dwa pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 należy interpretować w ten sposób, że małoletni obywatel Unii posiada wystarczające środki, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie jego pobytu również w sytuacji, jeżeli źródłem tych środków są dochody uzyskiwane z pracy, którą ojciec tego obywatela, będący obywatelem państwa trzeciego i nieposiadający zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę w tym państwie członkowskim, wykonuje nielegalnie.
- 26 Na wstępie należy przypomnieć, że w odniesieniu do obywateli Unii, którzy urodzili się w przyjmującym państwie członkowskim i nigdy nie skorzystali z prawa do swobodnego przemieszczania się, takich jak dwoje pierwszych dzieci E. Bajratari, Trybunał orzekł już, że mają oni prawo powołać się na art. 21 ust. 1 TFUE oraz przepisy przyjęte w celu jego wykonania (zob. podobnie wyrok z dnia 13 września 2016 r., Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, pkt 42, 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 W tych okolicznościach art. 21 ust. 1 TFUE i dyrektywa 2004/38 co do zasady przyznają dwóm pierwszym dzieciom E. Bajratari prawo pobytu w Zjednoczonym Królestwie.
- 28 Należy jednakże przypomnieć, że na gruncie art. 21 TFUE każdy obywatel Unii ma prawo do przebywania na terytorium państw członkowskich, ale „z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w traktatach i w środkach przyjętych w celu ich wykonania” (wyrok z dnia 30 czerwca 2016 r., NA, C-115/15, EU:C:2016:487, pkt 75).
- 29 Owe ograniczenia i warunki zostały skonkretyzowane w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2004/38. W szczególności chodzi tu o wymóg posiadania wystarczających środków, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie pobytu, oraz wymóg posiadania pełnego ubezpieczenia zdrowotnego w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy (wyrok z dnia 30 czerwca 2016 r., NA, C-115/15, EU:C:2016:487, pkt 76).

- 30 Co się tyczy konkretnie sformułowanego w art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 wymogu posiadania wystarczających środków Trybunał orzekł już, że chociaż obywatel Unii powinien dysponować wystarczającymi środkami, to jednak prawo Unii nie ustanawia żadnych wymogów dotyczących pochodzenia tych środków, wskutek czego środki te mogą być dostarczane, w szczególności, przez obywatela państwa trzeciego będącego rodzicem odnośnych małoletnich obywateli Unii (wyrok z dnia 13 września 2016 r., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Z powyższego wynika, że okoliczność, iż środki, na jakie małoletni obywatel Unii zamierza powołać się na użytek art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38, pochodzą z dochodów uzyskiwanych przez jego rodzica będącego obywatelem państwa trzeciego z pracy wykonywanej przez niego w przyjmującym państwie członkowskim, nie stoi na przeszkodzie uznaniu, że sformułowany w tym przepisie wymóg dotyczący posiadania wystarczających środków można uznać za spełniony (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Singh i in., C-218/14, EU:C:2015:476, pkt 76).
- 32 Należy zbadać, czy taki wniosek pozostaje aktualny również w sytuacji, gdy rodzic małoletniego obywatela Unii nie posiada zezwolenia na pobyt ani zezwolenia na pracę w przyjmującym państwie członkowskim .
- 33 W tym względzie należy podkreślić, iż treść art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 nie pozwala stwierdzić, że do celów tego przepisu są uwzględniane wyłącznie środki pochodzące z pracy wykonywanej przez obywatela państwa trzeciego będącego rodzicem małoletniego obywatela Unii, który posiada zezwolenie na pobyt i zezwolenie na pracę.
- 34 Przepis ten wymaga bowiem tylko, aby zainteresowani obywatele Unii posiadali wystarczające środki, tak aby nie stanowili nieracjonalnego obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego – w przepisie tym nie ustanowiono żadnego innego wymogu, zwłaszcza w odniesieniu do pochodzenia tych środków.
- 35 Należy też przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, iż skoro prawo do swobodnego przemieszczania się jest – jako podstawowa zasada prawa Unii – regułą ogólną, to wymogi przewidziane w art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 należy interpretować z poszanowaniem ograniczeń wynikających z prawa Unii i zasady proporcjonalności (zob. podobnie wyrok z dnia 19 września 2013 r., Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 Poszanowanie tej zasady oznacza, że środki krajowe podejmowane przy stosowaniu ustanowionych w tym przepisie wymogów i ograniczeń muszą być odpowiednie i konieczne dla osiągnięcia zamierzonego celu (zob. podobnie, w odniesieniu do aktów prawa Unii poprzedzających dyrektywę 2004/38, wyrok z dnia 23 marca 2006 r., Komisja/Belgia, C-408/03, EU:C:2006:192, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo), czyli ochrony finansów publicznych państw członkowskich (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Singh i in., C-218/14, EU:C:2015:476, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 37 W tym względzie prawdą jest, że w sytuacji gdy środki, którymi dysponuje małoletni obywatel Unii w celu zaspokajania swoich potrzeb oraz potrzeb członków swojej rodziny w okresie pobytu w przyjmującym państwie członkowskim, pochodzą z dochodów uzyskiwanych z pracy, którą wykonuje w tym państwie członkowskim rodzic tego obywatela, będący obywatelem państwa trzeciego oraz nieposiadający zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę, wzrasta ryzyko, że – z uwagi na niepewną sytuację tego rodzica ze względu na nielegalny charakter jego pobytu – małoletni obywatel Unii utraci wystarczające środki i stanie się obciążeniem dla systemu pomocy społecznej.
- 38 Z tej perspektywy prawdą jest, że środek krajowy polegający na wykluczeniu takich dochodów z pojęcia „wystarczających środków” w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 pozwala na osiągnięcie zamierzonego w tym przepisie celu.

- 39 Należy jednak podkreślić, że dla celów ochrony słuszných interesów przyjmującego państwa członkowskiego dyrektywa 2004/38 przewiduje rozwiązania, które pozwalają mu działać w sytuacji faktycznej utraty środków finansowych, tak aby uniknąć sytuacji, w której osoba mająca prawo pobytu stałaby się obciążeniem dla finansów publicznych tego państwa członkowskiego.
- 40 W szczególności zgodnie z art. 14 ust. 2 dyrektywy 2004/38 członkowie rodziny obywatela Unii zachowują prawo pobytu na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego na podstawie art. 7 ust. 2 tej dyrektywy tylko w przypadku spełnienia wymogów określonych w tym przepisie (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Singh i in., C-218/14, EU:C:2015:476, pkt 57).
- 41 Artykuł 14 dyrektywy 2004/38 pozwala więc przyjmującemu państwu członkowskiemu na kontrolowanie, czy obywatele Unii i członkowie ich rodziny korzystający z prawa pobytu spełniają wymogi przewidziane w tym względzie przez dyrektywę 2004/38 w trakcie całego ich pobytu.
- 42 W tych okolicznościach interpretowanie wymogu odnoszącego się do wystarczającego charakteru środków przewidzianego w art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 w ten sposób, że małoletni obywatel Unii nie może powoływać się na użytek tego przepisu na dochody uzyskiwane z pracy wykonywanej w przyjmującym państwie członkowskim przez jego rodzica będącego obywatelem państwa trzeciego i nieposiadającego w nim zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę, rozszerzałoby ten wymóg o wymóg dotyczący pochodzenia środków dostarczanych przez tego rodzica, co stanowiłoby nieproporcjonalną ingerencję w możliwość korzystania przez małoletniego obywatela Unii z zagwarantowanego w art. 21 TFUE podstawowego prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu, ponieważ wymóg taki nie jest konieczny do osiągnięcia zamierzonego celu.
- 43 W niniejszym przypadku z uwag E. Bajratari wynika, że poczynszy od 2009 r. D. Bajratari przez cały czas pracował w Zjednoczonym Królestwie, najpierw jako szef kuchni w restauracji, a następnie, od lutego 2018 r., jako pracownik myjni samochodowej.
- 44 Na rozprawie E. Bajratari stwierdziła też, czemu rząd Zjednoczonego Królestwa nie zaprzeczył, że dochody D. Bajratariego uzyskiwane z pracy, którą mimo wygaśnięcia jego karty pobytu nadal wykonywał, podlegały opodatkowaniu oraz oskładkowaniu w ramach systemu zabezpieczenia społecznego.
- 45 Wreszcie akta sprawy, którymi dysponuje Trybunał, nie zawiera żadnej informacji wskazującej, że w ciągu ostatnich 10 lat dzieci E. Bajratari korzystały z pomocy społecznej w Zjednoczonym Królestwie. Co więcej, jak wynika z pkt 14 niniejszego wyroku, spełnienie wymogu dotyczącego posiadania pełnego ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38, nie jest w niniejszym przypadku kwestionowane.
- 46 Tymczasem środek krajowy pozwalający organom danego państwa członkowskiego na odmówienie prawa pobytu małoletniemu obywatelowi Unii ze względu na to, że środki, na które powołuje się on na użytek art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38, pochodzą z pracy, którą wykonuje jego będący obywatelem państwa trzeciego rodzic nieposiadający zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę, w sytuacji gdy owe środki od 10 lat pozwalają temu obywatelowi Unii na zaspakajanie potrzeb jego i członków jego rodziny, bez konieczności korzystania z systemu pomocy społecznej tego państwa członkowskiego, w sposób oczywisty wykracza poza to, co jest konieczne do ochrony finansów publicznych tego państwa członkowskiego.
- 47 Dodatkowo interpretowanie wymogu dotyczącego posiadania wystarczających środków w sposób wskazany w pkt 42 niniejszego wyroku kłóciłoby się z celem realizowanym przez dyrektywę 2004/38, którym jest, jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, ułatwienie obywatelom Unii korzystania z podstawowego i indywidualnego prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium

państw członkowskich, przyznanego im bezpośrednio przez art. 21 ust. 1 TFUE, oraz wzmocnienie tego prawa (wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., McCarthy i in., C-202/13, EU:C:2014:2450, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 48 Z powyższego wynika, że okoliczność, iż środki, na jakie małoletni obywatel Unii powołuje się na użytek art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38, pochodzą z dochodów uzyskiwanych przez jego będącego obywatelem państwa trzeciego rodzica z pracy wykonywanej przez niego w przyjmującym państwie członkowskim, nie stoi na przeszkodzie uznaniu, że sformułowany w tym przepisie wymóg dotyczący posiadania wystarczających środków można uznać za spełniony, nawet jeśli ów rodzic nie posiada zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę w tym państwie członkowskim.
- 49 Wreszcie w celu uzasadnienia ograniczenia prawa pobytu małoletniego obywatela Unii wynikającego z wyłączenia z pojęcia „wystarczających środków” w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 dochodów uzyskiwanych z pracy wykonywanej w tym państwie członkowskim przez jego rodzica będącego obywatelem państwa trzeciego nieposiadającym zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę w Zjednoczonym Królestwie rząd Zjednoczonego Królestwa powołuje się na względy związane z utrzymaniem porządku publicznego.
- 50 W tym względzie należy przypomnieć, że pojęcia „porządku publicznego” i „bezpieczeństwa publicznego”, jako uzasadnienia dla odstępstwa od prawa pobytu obywateli Unii lub członków ich rodzin, należy interpretować ściśle, skutkiem czego ich zakres nie może być określany jednostronnie przez państwa członkowskie bez kontroli instytucji Unii (wyrok z dnia 13 września 2016 r., CS, C-304/14, EU:C:2016:674, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 51 Trybunał orzekł w konsekwencji, że pojęcie „porządku publicznego” zakłada w każdym wypadku istnienie, oprócz zakłócenia porządku społecznego, z jakim wiąże się każde naruszenie prawa, rzeczywistego, aktualnego i dostatecznie poważnego zagrożenia godzącego w jeden z podstawowych interesów społeczeństwa (wyrok z dnia 13 września 2016 r., CS, C-304/14, EU:C:2016:674, pkt 38).
- 52 Tymczasem, mając na uwadze okoliczności sprawy rozpatrywanej w postępowaniu głównym, należy stwierdzić, dzieląc pogląd rzecznika generalnego wyrażony przez niego w pkt 78 opinii, że przesłanki ograniczenia prawa pobytu dwojga pierwszych dzieci E. Bajratari uzasadnionej względami porządku publicznego wynikające z wyłączenia z pojęcia „wystarczających środków” w rozumieniu art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 dochodów uzyskiwanych z pracy wykonywanej przez ich ojca nielegalnie nie zostały w niniejszym wypadku spełnione.
- 53 W świetle powyższych rozważań na zdane Trybunałowi pytania należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/38 należy interpretować w ten sposób, że małoletni obywatel Unii posiada wystarczające środki, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie jego pobytu również w sytuacji, jeżeli źródłem tych środków są dochody uzyskiwane z pracy, którą ojciec tego obywatela, będący obywatelem państwa trzeciego i nieposiadający zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę w tym państwie członkowskim, wykonuje nielegalnie.

W przedmiocie kosztów

- 54 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 7 ust. 1 lit. b) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/38/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG należy interpretować w ten sposób, że małoletni obywatel Unii posiada wystarczające środki, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie jego pobytu również w sytuacji, jeżeli źródłem tych środków są dochody uzyskiwane z pracy, którą ojciec tego obywatela, będący obywatelem państwa trzeciego i nieposiadający zezwolenia na pobyt i zezwolenia na pracę w tym państwie członkowskim, wykonuje nielegalnie.

Podpisy